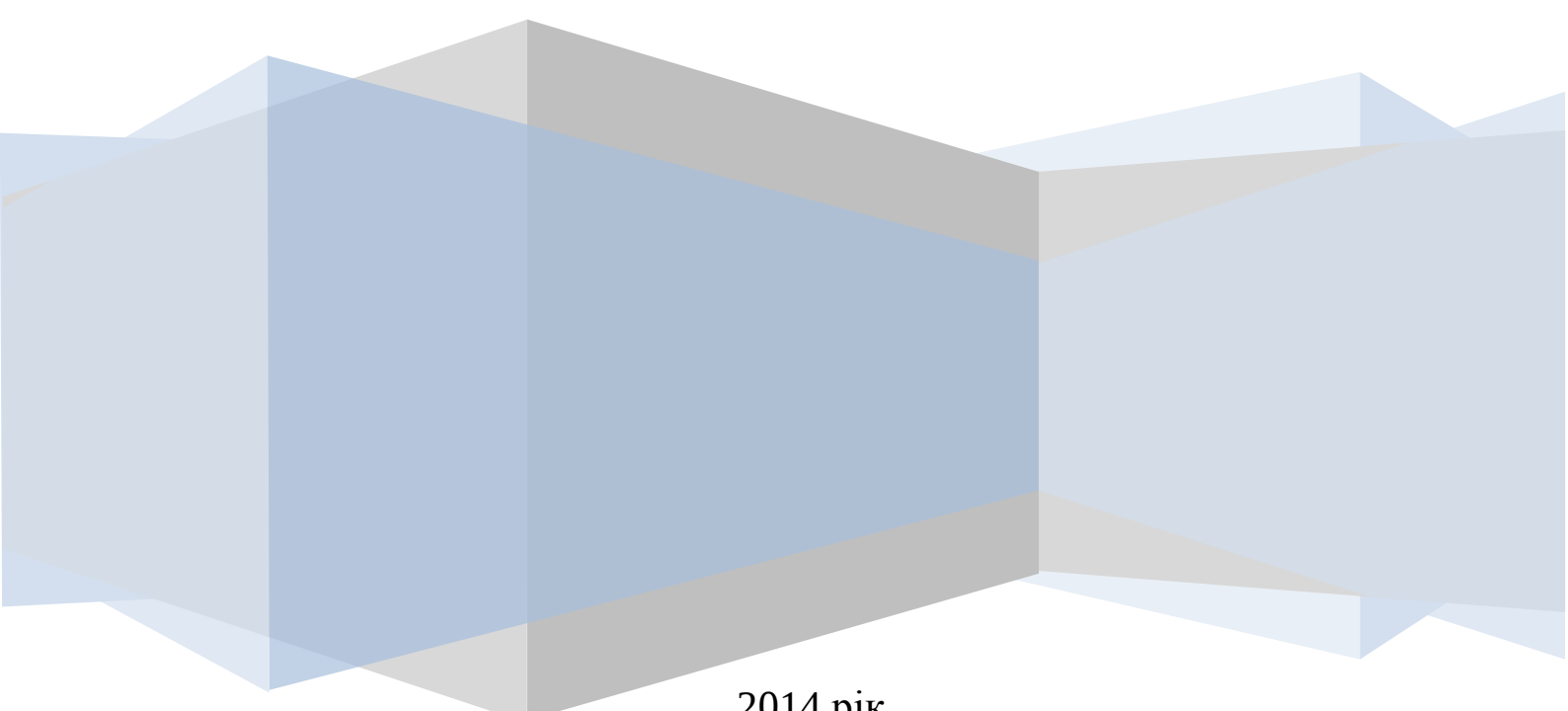

**Будинок дитячої та юнацької творчості
Мелітопольської районної ради Запорізької області**

Мовою квітів

Методичний посібник для керівників гуртків
декоративно-ужиткового напрямку

2014 рік

Упорядник: Назаренко О.В. – директор Будинку дитячої та юнацької творчості Мелітопольської районної ради Запорізької області.

Віхляєва О. С. – заступник директора Будинку дитячої та юнацької творчості Мелітопольської районної ради Запорізької області

Автор: Соколова О.М. – керівник гуртка «Флористика» Будинку дитячої та юнацької творчості Мелітопольської районної ради Запорізької області.

У посібнику подано методичні рекомендації для проведення гурткових занять у стилі флоризму. Різні типи занять до теми «Робота з природним матеріалом».

Посібник складено для керівників гуртків, вчителів, студентів педагогічних навчальних закладів

Зміст

Вступ	4
Розділ І. Розвиток пізнавально-практичної активності на заняттях гуртка «Флористика»	6
1. Засушування квітів: у снопиках, піску, бурі та ваті.....	6
2. Скелетизація рослин.....	10
3. Як краще підготувати сухоцвіти для букета.....	10
4. Зберігання засушених рослин.....	11
Розділ ІІ. Компонування букета.....	13
1. Як правильно komponувати букет.....	13
2. Квіти у плоских вазах.....	17
3. Квіти у високих вазах.....	18
Розділ ІІІ. Гурткова робота з дітьми гуртка «Флористика»	19
1. Програма гуртка «Флористика»	19
Література	41

Вступ

Квіти, квіти... Чарівні квіти,
Кольорові, великі й малі...
Ви умієте душу зігріти,
Бо й самі ви – душа землі.

Майбутнє України залежить від сьогодення, від того, який кадровий потенціал зможе підготувати освітянська галузь, наскільки зможе відшліфувати грані обдарованості кожної дитини, щоб вона в майбутньому змогла повноцінно розкритися. В кожній дитині прихована своя перлинка, тільки її необхідно побачити, допомогти розгледіти її самому малюку й переконати його продемонструвати всім, поділитися своїм скарбом з іншими. Це все можливо лише за умови створення відповідного освітнього середовища.

В нашій країні інтерес людей до мистецтва komponування букета неухильно зростає. Любов до квітів – це потяг до прекрасного, прагнення прилучитися до нього.

Квіти прикрашають життя, дарують естетичну насолоду, роблять людину щедрішою на добро, кращою.

Ще в сиву давнину люди «мовою квітів» відзначали найважливіші події у житті. У Японії квіткові композиції спочатку створювались як прикраса для храмів, а згодом їх почали використовувати і в інтер'єрі житла. Стародавні греки і римляни лавровими вінками нагороджували видатних учених, акторів, спортсменів. Вінки, квіти були улюбленою прикрасою і у дівчат слов'янських народів. Букет усюди завоював міцні позиції. Його малювали, відливали у бронзі, склі. Як і будь-яка форма творчого вираження, цей вид мистецтва відображав традиції свого часу, зазнаючи відповідних змін у кожен епоху. Правила, закони komponування квітів зумовлювались їх конкретним призначенням. Зі смаком створений букет – це справжня гармонія барв, ліній, форм. Останнім часом у багатьох країнах мистецтво

створення букета утвердилось на основі певних правил, що відповідають вимогам сучасної естетики.

В руках умільця з душею художника вигадливо вигнутий корінь, гілка, шишка, кора білої берези, квітка – усе це матеріал для створення несподіваних поєднань оригінальних композицій.

Сьогодні нікого не здивує те, що в європейських країнах і житло і службові інтер'єри часто прикрашають композиціями в стилі ікебани. Вплив цього мистецтва величезний. Завдяки йому безмірно збагатились уявлення про декоративні можливості живих і сухих рослин, вдосконалились прийоми komponування їх між собою. Ставлять їх нині вже не тільки у традиційні вази. Стали модними, особливо у приміщеннях з малою площею, підвісні ємкості, спеціально виготовлені з різних коренів та інших, досі незвичних матеріалів, та виготовлення різних креативних флористичних робіт.

Розділ I. Розвиток пізнавально-практичної активності на заняттях гуртка «Флористика».

1. Засушування квітів: у снопиках, у піску, бурі та ваті.

І чую я, як в серці зріє слово,
І квіти стрімко рвуться догори.
В природі все буденно і святково,
Не гай же часу: поспішай, твори

Засушування квітів у снопиках та піску

Сухі букети з відбілених і підфарбованих рослин, різних сухоцвітів, трав, ковилу, листя, гілок з плодами протягом зими нагадують про ясне сонце, тепле літо, створюють приємну, затишну атмосферу. Матеріалом для таких композицій можуть бути також зрізані літні квіти. Так, у ромашки варто зберегти жовту серцевину, у гайлардії й рудбекії – коричневу. Не викидайте й квіти, які в букеті дещо прив'яли, наприклад троянди, дрібноквіткові хризантеми. Їх можна висушити і після цього використати у своїй роботі. Місце для сушіння має бути прохолодним, сухим, темним, з доброю вентиляцією.

Сушити квіти слід на натягнутих канатах. Великі квіти прикріплюються кожна окремо, а дрібні в'яжуться у пучки. Підвішувати їх необхідно головками вниз, таким чином, щоб вони не торкались одне одного. Якщо стебло тонке й крихке, доцільно в його середину вставити тонесеньку дротинку, щоб воно не зламалось, коли висохне. Засушувати на повітрі можна усі сухоцвіти: місячник, фізаліс (марунка), цмин, миколайчики і ін. Добре зберігають декоративні якості чистець, деревій, перекотиполе, гортензія, півонія, щавель, а також колоски злакових і декоративні трави – просо, тимофіївка, трясучка, ковилу. Висихання рослин триває 15-20 днів. Перед засушуванням вони повинні бути сухими. Отже, збирати їх слід в теплі сонячні дні. Виняток становить гортензія - її зрізують в прохолодні дні вересня. Агератум і деревій краще зберігають забарвлення, якщо суцвіття перед засушуванням зі стеблом занурити на два дні у воду. Квіти для

сушіння мають бути в стадії цвітіння, а сухоцвіти - такими, що напіврозпустилися. Листя зі стебла обривають. Колоски й трави сушать пучками, міцно зв'язавши. Пучки краще робити різної товщини й висоти із трав одного сорту.

Є й інші способи засушування декоративних рослин – в піску, бурі, ваті. При цьому вони зберігають колір і об'єм.

Сушать рослини у картонних коробках, куди насипають шар (10 см) річного піску, просіяного й прожареного на вогні (від вологого на рослинах можуть лишитися плями).

Квіти ставлять головками вниз (листя обривають) обережно засипають піском.

Днів через 15-20 у дні коробки пробивають отвори, через які пісок висипається. З рослин пісок видаляється щіточкою.

Щоб прискорити висушування, коробку з піском і квітами можна помістити секунд на 30-50 у духовку. У піску засушують троянди, фіалки, запашний горошок, півонії, жоржини.

Рис. 1 Засушування квітів у піску

Висушування у ваті

Багато декоративних квітучих рослин можна засушувати у ваті, щоб зберегти їх забарвлення й форму. Зрізувати квіти необхідно погожої днини після полудня, коли вони повністю розпустилися. У ваті сушать ромашки, рудбекії, маки, цинії. На картоні або легкій фанері роблять отвори, у які пропускають стебла рослин. Таким чином суцвіття лежать на фанері. Під них і між пелюстками прокладають вату, зберігаючи їх природне розташування.

Фанеру з квітами підвішують у сухому темному місці.

Листя сушать по різному.

По-перше – зануривши стебло у воду, коли листя поступово висихає, дещо змінює колір, але зберігає початкову форму й стан, якого йому надали, коли воно було свіжим.

При висушуванні листя дерев і чагарників, а також іриса і плюща застосовують гліцерин. У розчин з гліцерину й води (гліцерину – третина або ж порівну) занурюють стебла, листя або ж гілки з листям на 2-4 тижні. Листя має бути чистим, без дефектів. При цьому стебла внизу розрізають поздовж на 5-7 см.

Підрізають їх раз на тиждень на 1-2 см. Листя деяких рослин при зануренні у розчин змінює забарвлення, тому в міру набуття ним нових відтінків його з розчину виймають. Висушене в розчині гліцерину листя добре зберігається протягом кількох років, лишаючись еластичним. Його використовують в аранжуванні зі свіжими квітами. Чим довше рослина перебуває у розчині, тим інтенсивніше стає її забарвлення. Обробляти таким способом рекомендують листя бука, берези, брусниці, барбарису, калини, бирючини (вовчі ягоди), драцени, клена, лавра, левкоя, маслини, магнолії, ялівцю, олеандра, орхідеї, плюща, рододендрона, аралії.

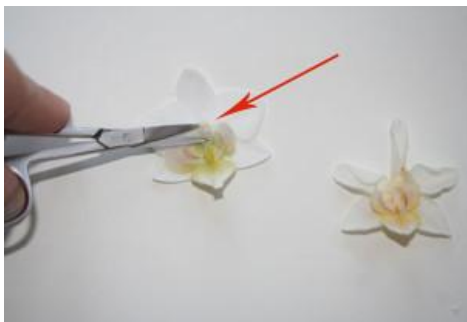

Рис. 2 Засушування квітів у ваті

Засушування квітів у бурі

Картонну коробку вистеляють папером, який вкривають шаром бури – 8-10 см. Обезводнені квітки розмішують зверху суцвіттями донизу і засипають бурою.

Таким способом добре засушувати рослини з круглими суцвіттями – лілії, нарциси, майорці (цинії). Тривалість сушки квітів у бурі різна. Ромашки висихають за 2-2,5 дні, чорнобривці, майорці – за 4-5 днів, а лілії необхідно близько місяця. При швидкому висушуванні за рослинами слід весь час наглядати, бо зайве перебування у бурі спричиняє зміну кольору квітки. Крім того, рослина стає крихкою, ламається. Із квіток буру видаляють щіткою. У бурі рекомендують висушувати листя клену (протягом 2-3 днів), братки, айстри, розрив-траву (бальзамін), чорнобривці, гвоздики, жоржини, гладіолуси, глоксинію, кукурудзу (квіти), левконію, лілії, люпин, маргаритки, нарциси, тюльпани, хризантеми, квітучі гілки персика, сливи і т.д.

Рис. 3 Засушування квітів у бурі

2. Скелетизація рослин

При створенні мереживного букета застосовують метод скелетизації. Він полягає в тому, що підсушене листя вимочують і кип'ятять (30 хв.) у содовому розчині (чайна ложка соди з домішкою гіпохлориду натрію на 2 л. води), поки верхній шар не починає легко відділятися від листяних прожилок. Коли листя охолоне, тупим ножом або ж жорсткою зубною щіткою обережно зіскрібають м'яку частину листка і прополіскують його у воді, після чого огортають папером і сушать під пресом або в гербарній сітці кілька днів.

Для скелетизації підходить листя магнолії, тополі та інших рослин. Так само обробляються й гілки.

Рис. 4. Скелетизація рослин

3. Як краще підготувати сухоцвіти для букета.

Злакові рослини надають композиціям із сухоцвітів повітряної легкості. Завдяки їм яскравіше вимальовуються форми та забарвлення самих квітів. Перш ніж сушити злаки, їх можна злегка підфарбувати, підкресливши природний зелений фон.

Для цього стебла рослин занурюють у водний розчин барвника на 3 - 4 доби. Далі слід підвісити їх волоттю донизу доки вони не висохнуть - приблизно півтора тижні. Не зайве знати, що матеріал потрібно збирати тоді, коли волоть почне тільки-но розгоратися. Тоді рослини краще вбирають барвник.

Ці рекомендації стануть в пригоді тим, хто використовує в композиціях ячмінь, дикий овес, різноманітні види вівса чи тимофіївки.

Крім того, можна і потрібно підфарбовувати волоть злаків, таких як лагурус, зайцехвіст яйцеподібний або пухнастої трави. Адже якщо їх сушити в добре освітленому місці вони вигорять і будуть майже білими. Тому підфарбовувати їх зовсім неважко, тим більше, якщо у вас є відповідні барвники. То ж додайте кілька крапель барвника у банку із спиртом, злегка перемішайте рідину. Робити це краще за ясної погоди, щоб не помилитися із вибраним кольором. Занурте волоть у розчин буквально на хвилинку і відразу ж перекладіть її до поліетиленового пакету. Міцно тримаючи за стебла і пакет, енергійно струсіть волоть. Далі обережно достаньте рослини з пакету. Намагайтесь робити це акуратно – щоб не зачепити рідину, яка зібралася на дні пакету. Спирт швидко випаровується, особливо якщо повітря достатньо прогріте, і фарбовані рослини незабаром будуть готові для аранжування.

4. Зберігання засушених рослин.

Засушені для зимового аранжування квіти зберігають у картонних коробках, накритих кришками, у сухому прохолодному приміщенні. Злаки – загорнутими в поліетилен, щоб вони не припали пилом.

Головки кульбаби з сім'янками, початки айру з яскраво-червоними плодами потребують ретельного догляду. Адже найменший подих вітерцю здатний зруйнувати їх «ефірну» красу. Щоб закріпити сім'янку, вдаються до розчину, що швидко сохне - 20%-ний клей БФ-6 в ацетоні. Шприцем у центр квітколожа складноцвітих вводять 2-3 краплі розчину.

За кілька хвилин насіння міцно приклеюється до нього, потім у квітконос кульбаби вставляють дротинку. Щоб закріпити достиглі плоди, клей вводять у декілька точок початку.

У такий спосіб можна значно збільшити кількість рослин, придатних для використання у зимових композиціях. Для створення сухого букета добре

підходять також і гілки верби, які зрізають на привесні або ж пізньої осені, коли вони безлисті. Прутики, обережно згинають, намотують кільцями й зав'язують. Днів через п'ять вони висихають і зберігають надану їм форму.

Рис. 5. Зберігання засушених рослин

Розділ II. Компонування букета.

1. Як правильно komponувати букет

Ми сьогодні говоримо про те, що квіти – це символ неминущого буття, символ справжнього, нагадує, що людина завжди була і залишається гармонійною частиною природи, невід’ємною її складовою.

Сучасний букет – простий, скромний, природний – відзначається, однак, вишуканістю. Квіткове аранжування (від франц. Arranger-упорядковувати) – це та сфера мистецтва декору в основу якої покладено komponування квітів і декоративних матеріалів. Естетичне враження, що його справляє будь-яка композиція, забезпечується насамперед гармонійною єдністю образотворчих елементів – ліній, форм, кольорових поєднань. Усі вони повинні відповідати таким вимогам композиції, як пропозиції, контраст і гармонія, масштаб, групування і ін.

Що каже свіжих квітів жмутик?

Про що їх мова непроста?

Верба – одвертість, айстра – смуток,

Лілея біла – чистота.

Конвалія – любов таємна,

Мак – юний цвіт, що не згаса.

Лавр – завжди успіх, слава певна...

А мальва – холодість, краса.

Дзвіночок польовий – то вдячність.

То любов свята.

Нарцис – то горда необачність.

Волошка – ніжність, простота.

Саранка – лілія – сміливість.

Півонія – життя сто літ.

Фіалочки – сором’язливість.

Любов минула – первоцвіт.

Ми любим квіти дарувати,
Й коли настане слухний час –
Все те, що хочемо сказати –
Букетик висловить за нас.

Лінія – один із основних елементів композиції. Напрямок ліній відроджує рух. Що може викликати ті чи інші емоції.

Лінії можуть бути провідним засобом створення акцентів у квіткових композиціях. Таким є горизонталь, вертикаль і діагональ. Горизонталь створює враження спокою.

Вертикаль – це стрункість, піднесеність, велич, святковість. Діагональ може бути «активною» - висхідною або ж «пасивною» - низхідною.

Форма. За формою квіткові композиції бувають круглі, овальні, трикутні.

Декоратори найчастіше керуються так званою «лінією краси». Саме вона й визначає свою своєрідність букета.

Пропозиції, тобто відповідне співвідношення окремих частин. У квітковому аранжуванні найчастіше таким співвідношенням є 3:5 або 5:8.

Так, як квіти ставлять у високу вазу, то на її висоту має припадати 3 частини квітів, а над вазою – 5 частин. Отже, висота всієї композиції становитиме 8 частин. При створенні композиції у низькій вазі співвідношення окремих частин мають бути аналогічними, але замість висоти вазу враховується її діаметр.

Як і будь-який витвір мистецтва, квіткові композиції будуються за певними законами.

Ряд – лінійна система розташування.

Симетрія як геометрична система означає рівновагу, дзеркальне відображення.

Симетричні квіткові композиції (округлі, трикутні) створюють враження стриманості, строгості.

Асиметричне розташування квітів передає їх природний стан. У таких композиціях простір для творчості набагато збільшується.

Групування передбачає зв'язок окремих елементів, створення єдиного цілого. Так, ваза має гармоніювати з букетом за формою, пропозиціями, кольором.

Колір є одним з виразних засобів квіткового аранжування. Він підкреслює красу форм, ліній, пропозицій. Природа дарує нам безмежне багатство кольорів і відтінків. Червоний, оранжевий, жовтий зі всіма їх відтінками сприймаються як теплі тони; зелений, синій, фіолетовий – як холодні. Білий, чорний, сірий можуть змінити насиченість тону – освітлити чи притемнити його. В аранжуванні провідними є теплі й світлі тони, а темні й холодні доповнюють їх.

Символіка кольору. Протягом століть у людей складалось певне поняття, пов'язане з тим чи іншим кольором, виникало його символічне значення.

Жовтий – теплий, сонячний, життєстверджуючий, яскравий – символ радості.

Оранжевий – радість, святковий. Він – саме сонце.

Червоний – найбільш дійовий і активний. Це – вогонь, свобода, любов.

Фіолетовий – урочистий. Символізує гідність, велич, розкіш.

Синій – холодний, спокійний. Це колір неба і моря, символ поважності.

Блакитний – ясний, чистий. Символ вірності, безмежності, довіри, журби.

Зелений – заспокійливий, примирливий. Мир, надія, родючість – його вираження.

Білий – нейтральний, такий, що освітлює, символізує чистоту, незайманість, доброчесність.

Чорний – нейтральний, проте на його фоні деякі барви виступають яскравіше, особливо червоні, жовті. Символізує печаль, траур. Іноді застосовуються в офіційній серйозній обстановці.

Поєднання барв. Ніжну гармонію дає поєднання схожих, близьких за відтінками кольорів – синього й блакитного, зеленого й світло-зеленого.

Рис. 6. Компонування букетів

Якщо у букеті є квіти з різко відмінним забарвленням, то цю невідповідність можна пом'якшити, помістивши між ними білі кольори або ж аранжуючи зелень. Контрастні поєднання сприймають барви, протилежні за кольором – фіолетова і жовта, червона, оранжева. Синя, зелена; червона й зелена. Аналогічний ефект дає і поєднання найбільш світлого й гранично темного тонів, наприклад, світло і темно бузкового. Вдалими є поєднання червоно-синьо-жовтого або червоно-оранжево-фіолетово-жовтого-зеленого кольорів.

2. Квіти у плоских вазах

У плоских вазах зручно створювати композиції на металевій наколці, на подушці з моху, перліту, на піску й на пом'якшеному пластиліні.

До послуг майстрів букета – напівсферичні площки, що є у продажу, з різними отворами для стебел. При роботі з наколкою кінці здерев'янілих гілок загострюють, а надто товсті розщеплюють, щоб гвіздок якомога глибше зайшов у деревину. Дуже тонкі стебла квіток, трав, колосків зв'язують

докупи, щоб краще тримались. Наколку слід неодмінно декорувати. Щоб вона не змішувалась, її прикріплюють до дна вази (сухої) пластиліном або ж підкладають знизу обрізаний відповідно до наколки картон.

Рис. 7. Квіти у плоскій вазі

Подушка з моху виготовляється таким чином: шматок граніту або металу обгортають спочатку сфагнумом, а потім зеленим мохом.

Для міцності одержану кулю (діаметр визначається посудом) обв'язують тонким дротом або ж вірвовкою.

Композиція у плоскій вазі має створювати враження, ніби всі квіткові стебла виходять із однієї точки. Не менш важливо для будь – якої композиції обрати місце розташування букета, а вже фон розкриє нові грані.

3. Квіти у високих вазах

У високих вазах висота основної гілки визначається сумою від додавання показників висоти і діаметра вази. Цю суму збільшують у півтора, а при витонченому букеті відмірюється від верхнього краю вази. Щоб надати гілкам відповідного положення. Вдаються до різних способів.

1. Гілку підрізують і вміщують таким чином, щоб поверхня зрізу була притиснута до стінки вази, - цим забезпечується її стійке утримання.

2. Всередині вази закріплюють навхрест дві палички. Такі розпірки вдержують стебла в заданому стані. Можна до розпірки спочатку прив'язати гілку, а вже потім вставити у вазу.

3. У паличці, рівній по висоті вазі, розщеплюють верхній край на 3-7 см. Так само розщеплюють і ту гілку, що має бути поставлена у вазу. З допомогою цих розщепів фіксують гілку. Крім того, для міцності її можна ще кріпити дроти чи ниткою. Прикрасити кімнату можна також букетами з сухих квітів у підвісних кашпо або плетених настінній тарелі.

Рис. 8. Квіти у високій вазі

Розділ III. Робота з дітьми гуртка «Флористика».

1. Програма гуртка «Флористика»

На сучасному етапі важливим завданням освіти є виявлення здібної, обдарованої дитини, у якої є бажання розвивати свій інтелектуальний, творчий, фізичний та духовний потенціал.

Ця програма дає можливість визначити шляхи навчання, виховання й розвитку таких дітей.

Мета програми: створити максимально сприятливі умови для інтелектуального та творчого розвитку дитини.

Завдання програми:

- формування стійкого інтересу до знань, прагнення до підвищення інтелектуального та творчого розвитку;
- створення сприятливих умов для розвитку творчої особистості дитини;
- надання можливостей учням реалізувати свої здібності під час виконання практичних завдань, участі у конкурсах.

Очікувані результати виконання програми:

- створення сприятливого середовища для розвитку і застосування творчого потенціалу учнів;
- досягнення високих результатів під час участі в конкурсах та виставках.
- Розвиток пізнавальної активності учнів під час виконання креативних флористичних робіт.

Програма складена для учнів, що виявляють стійкий інтерес до природи, виготовлення різних виробів, виконання практичних робіт, вона:

- сприяє трудовому, фізичному, екологічному, естетичному вихованню гуртківців;
- навчає бачити красу в кожній рослині, прекрасне в повсякденному, любити і оберігати природу;

- залучає до участі у дослідницькій роботі, екологічних конкурсах, художньо-декоративних виставках;

- виховує почуття відповідальності за доручену справу.

Програму розраховано на 3 роки навчання для учнів 4-11 класів:

Початковий рівень :

- I рік навчання (учні 4-6 класів), тривалість занять 4 години на тиждень, 144 години за рік;

Основний рівень:

II рік навчання (учні 6-8 класів), тривалість занять 6 годин на тиждень, 216 годин за рік;

- III рік навчання (учні 8-11 класів), тривалість занять 6 годин на тиждень, 216 годин за рік.

У першій рік навчання керівник гуртка формує у свідомості гуртківців основні поняття про флористику, як правильно збирати та засушувати рослини, знайомить з асортиментом рослин, що використовуються в роботі флориста та методами їх вирощування. Надається інформація про народні звичаї, обряди, пов'язані з рослинами.

На другому році навчання учні поглиблюють та розширюють знання з історії складання букетів і композицій, продовжують вивчати рослини, які використовуються у роботі. Гуртківці вчаться працювати з різноманітним природним матеріалом. Приймають участь у дослідницькій роботі з декоративними рослинами.

У третій рік навчання учні закріплюють і поглиблюють знання японської школи "Ікебана", виконують індивідуальні завдання, креативні роботи з природного матеріалу

Програма передбачає після вивчення теоретичного матеріалу проведення практичних робіт з метою набуття потрібних умінь і навичок.

Техніка виконання флористичних робіт потребує використання підручних інструментів (ножиці, голка, гачок, секатор та ін.), тому велике

значення надається техніці безпеки. Кожне практичне заняття треба починати з нагадування правил безпечного користування інструментами.

Дана програма є орієнтованою, керівник гуртка на її основі, залежно від місцевих умов, знань та інтересів учнів, може скорочувати деякі теми, або впроваджувати нові.

Тематичний план першого року навчання

Тема заняття	Кількість годин		
	Всього	Теор.	Практ.
1. Організаційне заняття	2	2	-
2. Вивчення і охорона природи	4	4	-
3. Флоризм – художня творчість	6	4	2
4. Методика заготівлі сухого природного матеріалу	16	6	10
5. Квітково-декоративні рослини відкритого і закритого ґрунту, як матеріал для роботи флориста	14	6	8
6. Народні звичаї України пов'язані з рослинами	10	2	8
7. Загальні правила створення флористичних робіт	18	6	12
8. Підготовка рослинного матеріалу для флористичних робіт	12	4	8
9. Виготовлення флористичних робіт	38	8	30
10. Дослідницька робота з квітково-декоративними рослинами	22	4	18
11. Підсумкове заняття	2	2	-
Всього:	144	48	96

Після першого року навчання формується у свідомості дітей поняття про флористику, правила збирання та засушування рослин; діти ознайомлені

з асортиментом рослин, що використовуються у роботі флориста, методами їх вирощування та народними звичаями, обрядами пов'язаними з рослинами.

- **Основні вимоги до знань і умінь**

Учні повинні засвоїти такі терміни (поняття):

Флорист - професіонал, який працює в напрямі мистецтва аранжування квітів

Флоризм — художня творчість

Флористика - сукупність видів рослин, які зустрічаються на окремій території, вид декоративно-прикладного мистецтва, заснованого на використанні природного засушеного матеріалу

Фурнітура - в мистецтві аранжування квітів - супутній матеріал для підсилення художньо - декоративного впливу

Штучні аналоги - квіти, листя, фрукти, виготовлені з різних матеріалів

Альпінарій

Аплікація

Біосфера

Бордюр

Виготовлення різних виробів з природного матеріалу (з українською символікою)

Газон

Група

Екологія

Заказник

Заповідник

Квітучий газон

Клумба

Композиція

Рабатка

Флораріум

Червона книга

ПЕРШИЙ РІК НАВЧАННЯ

I. Організаційне заняття (2 години).

- Ознайомлення з планом гуртка. Історія гуртка. Правила техніки безпеки.
- "Мій рідний край - моя земля".
- Квіти в народних звичаях та обрядах.

II. Вивчення і охорона природи (4 години).

- Вивчення та охорона рослинного світу.
- Червона Книга України.
- Представники Червоної Книги, місцевої флори.
- Заповідники, парки, ботанічні сади України.
- Участь школярів у справі охорони рослинного світу.

III. Флоризм - художня творчість (6 годин).

- Загальне поняття про флористику.
- Флористика як стародавній вид декоративно-прикладного мистецтва. Історія народних промислів.
- Рослинні мотиви у народному мистецтві - вишивці, розписах, різьбленні тощо. Квіти глибокої давнини.
- Екскурсії до краєзнавчого музею, виставки.
- Легенди та цікаві відомості про квіти.

IV. Методика заготівлі сухого природного матеріалу (16 годин).

- Асортимент рослин для сухих букетів та композицій.
- Методи заготівлі сухого рослинного матеріалу (на повітрі, у ваті, піску, бурі, манній крупі, під пресом та ін.)
- Заготівля рослин для площинних композицій (пресування, сушіння гарячою праскою, заготівля водоростей, коріння, рослинного пуху, соломки).

Практичні роботи:

- Заготівля сухоцвітів, злаків для виготовлення композицій.
- Гербаризація рослин.
- Заготівля допоміжного матеріалу для композицій (гілки дерев, кора, коріння, шишки, жолуді, каштани та ін.).
- Екскурсії до квітникових магазинів, виставок, (огляд, оформлення приміщень та композиції із сухого природнього матеріалу).

V. Квітково - декоративні рослини відкритого та закритого ґрунту, як матеріал для роботи флориста (14 годин).

- Ознайомлення з квітково-декоративними рослинами відкритого ґрунту.
- Найбільш поширені однорічні квіти, їх вирощування.
- Дворічні та багаторічні, догляд за ними.
- Злаки, осоки, папороті, що використовуються у флористиці.
- Асортимент рослин закритого ґрунту для створення композиції.
- Правила зрізування і способи продовження життя зрізаних рослин.

Практичні роботи та екскурсії:

- Вирощування квітів у відкритому та закритому ґрунті.
- Складання гербарію культивованих квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту, дикорослих рослин.
- Екскурсії до дендропарку, квітникарського господарства, ботанічного саду.

VI. Народні звичаї України, пов'язані з рослинами (10 годин)

- Квіти – символи (чорнобривці, мак, настурції, нагідки, калика, верба та ін.).
- Обряд плетіння та носіння українського віночка. Квіти у вінку.
- Думи, балади, легенди про квіти.
- Заняття - мандрівка "У гості до рослин - символів".
- Плетіння віночка з однорічних рослин.
- Листівки, малюнки із зображенням квітів.

- Конкурс на знання віршів про квіти.
- Екскурсія на луки, річки, краєзнавчого музею.

VII. Загальні правила створення флористичних робіт (18 годин)

- Коротка історія букета.
- Основні принципи флористичної композиції (здуми, пропозиції, гармонія, колір).
- Тематичні роботи (новорічні, до 8 Березня, до релігійних свят).

Практичні роботи та екскурсії:

- Виготовлення флористичних робіт.
- Створення новорічних, різдвяних, подарункових композицій.
- Екскурсії до салонів - магазинів.
- Конкурс флористичних композицій.

VIII. Підготовка рослинного матеріалу для флористичних робіт (12 годин)

- Площинне засушування рослин.
- Обробка матеріалу парафіном, маслом, відбілювання, підфарбування.
- Засушування коріння, водоростей. Заготівля пуху, соломки, каштанів тощо.
- Правила зберігання засушеного матеріалу. Практичні роботи та екскурсії:
- Збирання та засушування цілих рослин та їх частин.
- Обробка рослин парафіном, відбілювання, перефарбування.
- Участь у виставках флористичних робіт.

IX. Виготовлення флористичних робіт (38 годин).

- Технічні особливості роботи флориста (мета, кріплення рослинного матеріалу на площинні, підфарбування, обробка лаком окремих деталей, кріплення об'ємних об'єктів на площинній композиції).

- Правила оформлення з соломки, насіння, берести, квітів та листя, каштанів, горіхів, водоростей, тополиного пуху та іншого пуху тощо.

Практичні роботи та екскурсії:

- Виготовлення картин та панно з рослинного матеріалу.
- Робота з соломкою, пухом тощо.
- Створення мініатюрних композицій.
- Екскурсії до квіткових магазинів, магазинів-салонів.

Х. Дослідницька робота з квітково-декоративними рослинами (22 години).

- Дослідницька робота за завданням фахівців та вчених.
- Виготовлення наочних посібників.
- Засушування квітково-декоративних рослин для виготовлення букетів і композицій та гербарного матеріалу.

Практична робота та екскурсії:

- Закладка ділянок з різними квітково-декоративними рослинами.
- Збір і засушування рослин,
- Оформлення результатів дослідницької роботи у вигляді наочних посібників та щоденних спостережень за ростом і розвитком рослин.
- Екскурсії до ботанічного саду, науково-дослідницької станції.

XI. Підсумкове заняття (2 години)

Тематичний план другого року навчання

Тема заняття	Кількість годин		
	Всього	Теор.	Практ.
1.Організаційне заняття.	3	3	-
2.Екологічні проблеми України, міста, району.	19	10	9
3.Коротка історія аранжування.	30	12	18
4.Дикорослі квітково- декоративні рослини.	39	12	27
5.Методи заготівлі рослин для сухих об'ємних композицій.	24	6	18
6.Мистецтво квіткової композиції.	20	14	6
7.Підготовка рослинного матеріалу для флористичних робіт.	21	6	15
8.Виготовлення флористичних робіт.	41	8	33
9.Застосування квітів у медицині та в боротьбі з шкідниками дерев та кущів.	6	2	4
10.Дослідницька робота з квітково-декоративними рослинами	10	4	6
11.Підсумкове заняття	3	3	-
Всього:	216	80	136

Після другого року навчання учні поглибили та розширили знання з історії складання букетів та композицій. Вивчили рослини, які використовуються у роботі флориста. Навчилися працювати з різноманітним природним матеріалом. Приймали активну участь у дослідницькій роботі з квітково-декоративними рослинами.

Основні вимоги до знань і вмінь

Учні повинні освоїти такі терміни (поняття):

Аранжування квітів - процес створення квіткової композиції

Бутоньєрка - міні - букетик із живих або штучних квітів для прикраси одягу,

зачіски

Гармонія - відповідність форм і кольору, найкращих для зорового сприйняття

Кензан - металева основа з голками для кріплення рослин

Композиція - побудова (структура) художнього твору, розміщення і взаємозв'язок його частин, обумовлені ідейною задумкою і призначенням

Маса — основа їх синтетичного пінопласту, перліту, моху для встановлення рослин

Оазис - в аранжуванні квітів - синтетичний пінопласт для встановлення рослин

Піафлор - порошкоподібна, зволожена маса для встановлення рослин

Плато - основа для виготовлення композиції

Портбукет - звужений донизу, переважно паперовий кульок для букета

Спрей - кольорова рідина в аерозольній упаковці для декоративного покриття рослин

Стафаж - зелень для аранжування

Стиль - єдність основних ідейно-художніх особливостей

Тональний контраст - зіставлення світлого і темного кольорів

Виготовлення різних виробів з природного матеріалу (з українською символікою)

Європейський стиль аранжування

Об'ємне засушування квітів

Обряд плетіння та носіння українського віночка

Правила складання композицій і букетів з квітів

II РІК НАВЧАННЯ - 216 ГОДИН.

I. Вступ. Організаційне заняття (3 години).

- Ознайомлення з планом гуртка.
- "Моя земля - земля моїх батьків".

II. Екологічні проблеми України, міста (19 годин).

- Екологічні проблеми України, міста, шляхи їх вирішення.
- Вивчення представників флори України.
- Значення охорони рослинного світу.
- Рослини краю, що потребують охорони.
- Робота наукових установ України з вивчення, охорони та збагачення рослинного світу нашої держави.
- Участь школярів у справі охорони природи. Практичні роботи та екскурсії.
- Написання рефератів, звітів, виготовлення альбомів про рідкісні рослини краю.
- Екскурсії до місцевого парку, музеїв.
- Способи захисту людини від несприятливих факторів довкілля за допомогою рослин (народні прикмети).
- Збирання насіння лікарських квітково-декоративних рослин /калина, нагідки, ехінацея, меліса, м'ята, чабер, монерда, щавлія та інші/.

III. Коротка історія аранжування.

- Історія аранжування.
- Сучасна європейська композиція, різноманітність її стилів.
- Нові напрями аранжування із застосуванням української символіки.
- Фітокомпозиції.
- Бонсаї.

Практичні роботи та екскурсії:

- Складання різностильових композицій.
- Тематичні композиції.
- Проведення виставок, композицій учнів, змагань юних флористів.

IV. Дикорослі квітково-декоративні рослини (39 годин).

- Дикорослі рослини краю.
- Використання їх у створенні флористичних композицій та букетів.
- Легенди та цікаві відомості про дикорослі квіти, Інтродукція дикорослих рослин, правила догляду за ними.

Практичні роботи та екскурсії:

- Збирання насіння дикорослих рослин і висівання їх на навчально-дослідній ділянці.
- Збирання і засушування рослин для створення букетів і композицій.
- Екскурсії у природу.
- Фенологічні спостереження за розвитком дикорослих рослин на ділянці і в природі.
- Написання рефератів.

III. Методи заготівлі рослин для сухих об'ємних композицій (24 години).

- Об'ємне засушування рослин.
- Обробка рослин гліцерином, підфарбовування.
- Заготівка різних видів рослин для флористичних робіт.
- Висушування коріння, водоростей, лишайників, маку.
- Екскурсії до квіткових магазинів, на виставки флористичних робіт.

VI. Мистецтво квіткової композиції (20 годин).

- Поняття про композицію.
- Закони композиційного рішення (компановка лінії, ритм, симетрія, контраст, асиметрія).
- Зберігання квітів.
- Зміна об'єму кольором.

- Символіка кольору.
- Правила зрізування квітів.
- Посуд та інструменти для квітів.

Практичні роботи та екскурсії:

- Складання композицій.
- Виготовлення фітолистівок.

VII. Підготовка рослинного матеріалу для флористичних робіт (21 година).

- Площинне засушування рослин.
- Обробка матеріалу парафіном, маслом, відбілювання, підфарбування.
- Заготівки пуху, соломки.
- Правила зберігання засушеного матеріалу. Практичні роботи та екскурсії:
- Збирання та засушування цілих рослин та їх частин.
- Обробка рослин парафіном, відбілювання, підфарбування, прасування.
- Екскурсії на виставки флористичних робіт.
- Виставки "Природа і фантазія", "Букет замість ялинки".

VIII. Виготовлення флористичних робіт (41 година).

- Технічні особливості роботи флориста (методи кріплення рослинного матеріалу на площинні, підфарбування, обробка лаком).
- Правила оформлення та збереження готових робіт.
- Виготовлення картин та панно з рослинного матеріалу.
- Робота з соломкою.
- Створення мініатюрних композицій (фітолистівок, купонів, медальйонів та ін.).

- Участь у виставках робіт юних флористів: "Природа і фантазія", "Краса врятує світ".
- Виготовлення естетичних квітів з сухого рослинного матеріалу.
- Проведення виставок робіт учнів.

ІХ. Застосування квітів у медицині та в боротьбі з шкідниками дерев та кущів (6 годин).

- Біологічні особливості, агротехніка та застосування в медицині однорічних квітів (нагідки, волошка, настурція, мак, фізолія та ін..).
- Дворічники - стократки, фіалка.
- Багаторічники - барвінок, ірис, півонії (китайські, деревоподібні, лікарські), наперстянка, ехінацея, щавлія, конвалія, купена, м'ята.
- Квіти в боротьбі з шкідниками і хворобами дерев та кущів (ромашка, сокирки, чорнобривці).

Практичні роботи та екскурсії:

- Закладання квітника з квітів, що використовуються в медицині.
- Догляд за рослинами.
- Збір і засушування з лікувальною метою.
- Використання квітів в боротьбі з шкідниками і хворобами дерев та кущів.
- Екскурсії до станції захисту рослин, дослідної станції, ботанічного саду, на природу.

Х. Дослідницька робота з декоративними рослинами (10 годин).

- Основні вимоги до закладання дослідів з квітково-декоративними рослинами.
- Досліди за завданням вчених.
- Способи розмноження декоративних рослин.
- Фенологічні спостереження.

Практичні роботи та екскурсії:

- Закладка дослідів з квітково-декоративними рослинами.
- Оформлення результатів дослідницької роботи у вигляді альбомів, щоденників, колекцій, гербаріїв.
- Написання рефератів.
- Екскурсії до станцій квітково-декоративних рослин, парку, ботанічного саду.

XI. Підсумкове заняття (3 години).

Тематичний план третього року навчання

Тема заняття	Кількість годин		
	Всього	Теор.	Практ.
1. Організаційне заняття	3	3	-
2 „Природоохоронна робота учнів.	25	9	16
3. Фітодизайн.	18	6	12
4.Тематика і символіка квіткових композицій.	25	9	16
5.Основи композиції "Ікебана".	26	8	18
6. Креативні роботи з природного матеріалу.	36	6	30
7.Майстри - флористи.	21	3	18
8. Вивчення, збагачення та охорона рослинного світу.	20	8	12
9.Народознавство в сучасній флористиці.	20	12	8
10.Екологічна етика та естетика	16	6	10
11. Підсумкове заняття	6	3	3
Всього:	216	73	143

Гуртківці після третього року навчання закріпили і поглибили знання японської школи "Ікебана навчилися виготовляти вироби з природного матеріалу, провели практичні роботи з метою набуття потрібних умінь і навичок. Вдосконалили трудове, екологічне і естетичне виховання.

Основні вимоги до знань і вмінь

Учні повинні засвоїти такі терміни (поняття):

Акцент - момент найбільшої уваги

Бонсай (япон.) - карликові дерева, вирощені в посудині

Дзусі (япон.) - в мистецтві "Ікебана" зелень для аранжування

Ікебана (япон.) - мистецтво складання композицій із квітів, гілок і трав

Контраст - зіставлення протилежних якостей які, сприяють їх підсиленню

Ритм - рівномірне чергування або повторення частин, елементів, форм, кольорових плям

Рівномірність - в мистецтві аранжування квітів означає принцип розміщення елементів, які забезпечують стійкість вази і квітів

Фітодизайн - жанр декоративно-прикладного мистецтва, пошук нових конструктивних і художніх рішень в мистецтві квітів

Ікебана

Контраст

Морибана

Нюанс

Партер

Рівновага

Фітодизайн

ІІІ РІК НАВЧАННЯ - 216 ГОДИН

I. Організаційне заняття (3 години).

- Ознайомлення з планом роботи гуртка. Техніка безпеки.
- Різноманітність квітково-декоративних рослин. Їх значення в житті людини.
- Традиційні українські квіти, дерева, кущі.

II. Природоохоронна робота учнів (25 годин).

- Використання народних традицій в практиці природоохоронної роботи.
- Заповідники, парки, ботанічні сади України.
- Екологія міста, району.
- Екологічні експедиції "Зелений сад".

Практичні роботи та екскурсії:

- Написання рефератів.
- Створення картотеки рідкісних рослин місцевої флори.
- Участь у еколого-краєзнавчих заходах.
- Екскурсії до лісу, парку, річки.

III. Фітодизайн (18 годин).

- Завдання фітодизайну.
- Правила розміщення рослин в інтер'єрі.
- Методи розташування рослин (декоративні групи, солітери, композиції, флорорій).
- Форма букета.

Практичні роботи та екскурсії:

- Підбір рослин для озеленення.
- Оформлення інтер'єру.
- Виготовлення флорорію.
- Ритуальна флористика - гірлянди, вінки.
- Виготовлення бутоньєрок.
- Букет нареченої.
- Сюжетні композиції.
- Природно-ландшафтні стилі.

IV. Тематика і символіка квіткових композицій (25 годин).

- Мова і символіка квітів.
- Походження мови квітів.
- Символіка форми ліній і кольору.
- Легенди, розповіді, вірші про квіти (адоніс, нарцис, пролісок, фіалка, дельфініум, конвалія).
- Квіти для подарунка.
- Квіти - обереги.
- Символіка найбільш розповсюджених квітів.

Практичні роботи та екскурсії:

- Складання букетів і композицій для прикраси житла (настінні, підвісні, підлогові, постільні) з українською символікою.
- Виготовлення святкових букетів до свята, дня народження, одруження з українською символікою.

V. Основи композиції "ікебана" (26 годин)

- Поняття про ікебану.
- Школа Согецу.
- Сприйняття квіткової композиції (відчуття, увага)
- Техніка використання поколювання
- Оформлення композицій в низьких, плоских («морибана») і високих вазах.
- Різні види компанування – вертикальне, горизонтальне, компанування з нахилом, каскадне, звисле.
- Уроки ікебана.

Практичні роботи та екскурсії:

- Складання композицій в стилі ікебана.
- Складання різностильових композицій у вазах, на плато, підвісні композиції.
- Екскурсії до квіткових крамниць, виставку квітів.

VI. Креативні роботи з природного матеріалу (36 годин)

- Використання природного матеріалу для флористичних робіт.
- Аплікація з стебел різнотрав'я.
- Аплікація із соломки злакових рослин.
- Виготовлення різних виробів з українською символікою.
- Народні іграшки з дерева, тканини.
- Пейзажі з природного матеріалу.

Практичні роботи та екскурсії:

- Заготівля природного матеріалу.

- Виготовлення креативних робіт з природного матеріалу і соломки з українською символікою.
- Екскурсія до садо-паркового господарства, лісу.

VII. Майстри флористи (21 година).

- Майстри флористи, їх творчість (З. Мамонтова, Л. Б. Білецька, К. А. Боброва, І. Агапова, М. Давидова).
- Державна і національна символіка.
- Дідух - традиційний український символ на Новий рік.
- Свято Водохреща.
- Великодні свята - крашанка - символ народження сонця.

Практичні роботи та екскурсії:

- Проведення виставки флористичних робіт.
- Виготовлення альбомів, рефератів.
- Екскурсії до краєзнавчого музею, художнього салону, етнографічного музею.
- Виготовлення різноманітних дідухів.
- Оформлення крашанки, писанки аплікацією з соломки різних відтінків і кольорів.
- Орнаменти рослинного та геометричного походження.

VIII. Вивчення, збагачення та охорона рослинного світу (20 годин).

- Охорона природи в державному законодавстві.
- Червона книга України та її значення в охороні, відновленні, збереженні та раціональному використанні рослинного світу.
- Охорона дикорослих квіткових рослин місцевої флори.
- Біологічний моніторинг.
- Організація заповідних територій України.
- Розширення мережі місцевих заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ.
- Народні прикмети.
- Календар народних прогнозів.

- Проведення свят (свята врожаю, свята квітів).

Практичні роботи та екскурсії:

- Вивчення та оформлення картотеки рідкісних квітково-декоративних рослин міста, села, району, області.
- Організація та проведення Свята Врожаю, Свята квітів (виставки, карнавали).
- Закладання в колекційному відділі ділянки рідкісних квітково-декоративних рослин.
- Екскурсії в ботанічний сад, садово-паркове господарство, на луку, до лісу, заповідних територій, заказників.

IX. Народнознавство в сучасній флористиці (20 годин) .

- Флористика як стародавній вид декоративно-прикладного мистецтва.
- Народнознавство: сучасне і минуле.
- Культурні традиції, обряди та звичаї у флористиці.

X. Екологічна етика та естетика (16 годин).

- Що таке природоохоронна естетика?
- Історія природоохоронної естетики.
- Чому зникає краса природи?
- Природна краса (краса рослин, краса і божественність дикої природи).
- Краса природи і мораль. Практичні роботи та екскурсії:
- Екскурсії, до парку, лісопарку та ін..
- Написання рефератів на природоохоронну естетичну тематику.
 - Краса природи художників-пейзажистів;
 - Краса в прозі і поезії;
 - Народний фольклор та краса природи;
 - Сама красива пора року.

XI. Підведення підсумків та проведення виставок (6 годин).

- Проведення виставок робіт гуртківців.

- Участь у міських, районних, обласних, республіканських виставках, фестивалях.

Література

1. *Белецкая Л.Б.* Креативные работы. - Москва, 2006 г.
2. *Борейко В.* Природоохранная эстетика в школе. - Киев, 2005 г.
3. *Володина Н.Э., Малышева Н.В.* К цветку цветов. - Спб.: Лениздат, 1993г.
4. *Головкин Б.Н., Китаева Л.А., Немченко Э.Л.* Декоративные растения СССР. - М.: Мысль, 1986 г.
5. *Злотницький М.Ф.* Квіти в легендах і переказах. - К.: Довіра, 1992 р.
6. *Карпова С.О.* Флористика. - Тернопіль, 2004р.
7. *Кияткин А.К.* Искусство составления букетов.- Ташкент, 1982г.
8. *Клевенская Т.М., Панкратов В.А.* Цветочная аранжировка. - М.: Агропромиздат, 1988г.
9. *Николаенко Н.П.* Композиции из цветов (икебана). Альбом. — Ташкент, 1988г.
10. *Приходько С.Н., Михайловская М.В.* Приусадебное цветоводство. К.: Урожай, 1991г.
11. *Пронников В.А.* Икебана, или вселенная, запечатленная в цветке.- М.,1985 г.
12. Редкие и исчезающие растения Украины.-К.:Наук,думка,1986г.
13. *Табунищikov Н.П.* Аранжировка цветов.,-К.;Реклама,1988 г.